

Перспективи подальших досліджень передбачають розробку наукових основ психологічного супроводу батьків дітей з обмеженими можливостями здоров'я.

Список використаної літератури:

1. Кукуруза Г. В. Психологічна модель раннього втручання: допомога сім'ям, що виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку: монографія. – Харків : Точка, 2013. – 244 с.

2. Островська К. О. Психологічні особливості ставлення матерів до їх здорових дітей та дітей з обмеженими можливостями / К.О. Островська // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова : збірник наукових праць ; за ред. В. М. Синьова.– К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 29. – Сер. № 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – С. 213–219.

3. Романчук О. Неповносправна дитина в сім'ї та в суспільстві. — Львів : Літопис, 2008. – 334 с.

ЕВРИСТИЧНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ КУРСАНТІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

УДК: 371.315.

Шевчук Вікторія Миколаївна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

*доцент кафедри загальнонаукових та інженерних дисциплін,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

Блінніков Георгій Павлович,

кандидат технічних наук, доцент,

*доцент кафедри загальнонаукових та інженерних дисциплін,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

Підгайчук Світлана Ярославівна,

кандидат технічних наук, доцент,

*доцент кафедри загальнонаукових та інженерних дисциплін,
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького*

Актуальність дослідження. Евристичне навчання вважають одним із напрямів інноваційної освіти. Він стає все більше актуальним у зв'язку з новими освітніми реформами в Україні.

Такий спосіб навчання покликаний сформуванню в курсантів - прикордонників здатність вчитися та самовдосконалюватися протягом

усього життя для успішної самореалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання організації евристичного навчання досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені (у психології, педагогіці, філософії, інженерії, техніці, кібернетиці тощо). Так, у психології евристика – це розділ про мислення (П. Гальперін, В. Крутецький, Ю. Кулюткін та інші); у філософії розкрито роль евристичних філософських поглядів у пізнанні людини (А. Бранський, А. Кудряшов, В. Мантатов та інші).

Метою статті є уточнення та структурування змісту основних понять евристичного навчання як один із методів підвищення якості освіти у курсантів – прикордонників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Евристична технологія навчання передбачає динаміку внутрішніх змін суб'єктів освіти - курсантів та викладачів у ході засвоєння ними евристичних методів навчання, таких як планування, засвоєння способів евристичної діяльності в навчальних дисциплінах, засвоєння способів пізнання фундаментальних освітніх об'єктів, нормотворчість, рефлексія діяльності.

За кожним евристичним методом навчання викладач планує діяльність курсантів від фрагментарного застосування окремих його елементів до цілісного здійснення. У міру засвоєння евристичних методів навчання збільшується усвідомленість курсантів у виборі цілей, напрямів і засобів своєї освіти.

У традиційному навчанні організаційні форми конструюються на основі встановленого змісту освіти. При конструюванні занять евристичного типу пріоритет віддається цілям творчої самореалізації курсантів, потім - формам і методам навчання, що дозволяє організувати продуктивну діяльність курсантів, далі - змістом навчального матеріалу.

Організаційні форми і методи евристичного навчання мають пріоритет перед змістом навчального матеріалу, активно впливають на нього, можуть його видозмінювати і трансформувати. Такий підхід посилює особистісну спрямованість навчання, оскільки переносить акцент з питання «чому вчити» на питання «як вчити»: в центрі уваги педагога виявляється не навчальний матеріал, а сам курсант, його навчальна діяльність.

Установчі та індивідуальні цілі формулюються на основі конкретних умов навчання з урахуванням цілей викладача і курсантів. Так при вивченні дисциплін природничого та інженерного циклу, які викладаються курсантам в умовах Національної академії Державної прикордонної служби України, значна увага приділяється військовій спрямованості

змісту курсових, практичних та лабораторних робіт, які пов'язані з експлуатацією і ремонтом спеціальної техніки та технічних засобів охорони державного кордону. Досягнення цілей залежить від вибору базової технологічної структури занять, оптимального набору форм і методів навчання, індивідуальних програм.

Система евристичних занять курсантів-прикордонників будується на базі одного з таких типів структур навчальних занять:

1. Всі питання теми вивчаються послідовно відповідно до порядку, який запропонований робочою програмою навчальної дисципліни. Матеріал творчо переробляється і засвоюється курсантами поступово, крок за кроком. У ході занять курсанти виконують і обговорюють творчі роботи за питаннями, що досліджуються.

2. Навчальні заняття з теми проводяться переважно одного типу, наприклад, практикум за експериментом чи розв'язання задач, тобто вся тема вивчається на основі дослідів або за допомогою завдань. Відбувається «занурення» курсантів у певний вид діяльності. Освітньою домінантою виступає діяльність курсантів, а зміст матеріалу виявляється вторинним і варіативним.

3. Тема вивчається диференційовано, курсанти діляться на групи за метою, схильностями або бажаннями, наприклад: теоретики і експериментатори. Усі групи займаються одночасно, кожна - за своїм планом, розробляючи тему в своєму аспекті. Періодично проводяться спільні заняття, де групи обмінюються отриманими результатами, обговорюють проблеми, що виникли, коректують подальшу роботу. Ця система занять більш варіативна, ніж попередня, оскільки передбачає вибір курсантами домінуючих видів їхньої діяльності.

4. Структура занять спирається на технологічні етапи створення та розвитку евристичної освітньої ситуації: на перших заняттях відбувається забезпечення мотивації діяльності курсанта, постановка проблеми; потім організовується індивідуальне або колективне її вирішення, демонстрація та обговорення отриманих результатів; після цього формулюються результати, проводиться рефлексія і оцінка діяльності курсанта.

Вибір загальної структури навчальних занять дозволяє переходити до конструювання її конкретного змісту. Для цього застосовується технологічна карта з відповідними базами даних. Технологічна лінія навчання вибудовується наступним чином. З бази даних кожного блоку технологічної карти вибираються види діяльності, форми, методи, прийоми, засоби навчання, за допомогою яких передбачається досягати поставленої мети.

Орієнтиром для викладача при плануванні системи евристичних занять є особистість, яка здатна вирішувати всі завдання, що виникають під час оперативно-службової діяльності офіцера-прикордонника. Така особистість співвідноситься, по-перше, з особистісним потенціалом курсантів; по-друге, зі змістом освіти та організаційними формами, що забезпечують її отримання; по-третє, з засвоєнням курсантом евристичних методів навчання.

Висновки. Отже, нами було уточнено зміст основних понять евристичного навчання курсантів-прикордонників. Проаналізовано мету та методичні вимоги евристичного навчання курсантів-прикордонників. Узагальнено основні евристичні прийоми та прийоми евристичної розумової діяльності.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні методичного забезпечення питання методики евристичного навчання для курсантів-прикордонників.

Список використаної літератури:

1. Андреев В. И. Педагогическая эвристика для творческого саморазвития многомерного мышления и мудрости: монография / В. И. Андреев. – Казань : Центр инновационных технологий, 2015. – 288 с

2. Деніжна С. О. Культурологічні принципи технології евристичного навчання / С. О. Деніжна // Таврійські студії. Культурологія. – 2012. – № 1. – С 87–91.

3. Сірик Л. М. Основні концепції евристичного навчання у сучасній американській педагогіці / Л. М. Сірик // Педагогіка та психологія. – 2012. – Вип. 41. – С. 192–200.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПОРУШЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

УДК 159.922.74

Шевчук Ольга Миколаївна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність проблеми. На сьогодні спостерігається певне збільшення кількості осіб з розумовою відсталістю. Першочерговим питанням на сьогодні є створення найоптимальніших умов для нормального розвитку та успішної корекції порушень у таких дітей.